

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра історії України

Доброчинська В.А.

ІСТОРИОГРАФІЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Навчально-методичний посібник
для студентів історичних спеціальностей

(за вимогами кредитно-модульної системи)

Рівне – 2008

УДК: 930(477)
ББК: 63.1(4 Укр.)

Доброчинська В.А. Історіографія історії України. Навчально-методичний посібник для студентів історичних спеціальностей. 2-ге вид., випр. й доп. – Рівне: РДГУ, 2008. – 49 с.

Навчально-методичний посібник призначений для студентів за напрямом 6.020302 „Історія”.

Відповідальний за випуск: *В.Д. Гайбонюк*, професор, завідувач кафедри історії України РДГУ.

Рецензенти: *Троян С.С.*, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і країнознавства Рівненського інституту слов'язнавства Київського славистичного університету;

Галуха Л.Ю., кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Рівненського державного гуманітарного університету

Схвалено на засіданні кафедри історії України РДГУ (протокол № 1 від 2 вересня 2008 р.)

Рекомендовано до друку історико-соціологічною секцією РДГУ (протокол № 15 від 7 листопада 2008 р.)

Друкується за рішенням науково-методичної ради РДГУ (протокол № 2 від 12 листопада 2008 р.)

© Доброчинська В.А., 2008.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008.

ЗМІСТ

1.	Опис навчальної дисципліни	4
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3.	Структура залікового кредиту	6
4.	Програма курсу	7
5.	Теми лекцій	13
6.	Теми семінарських занять.....	25
7.	Завдання для самостійної роботи.....	33
8.	Індивідуальні завдання.....	35
9.	Методи навчання	38
10.	Шкала оцінювання.....	38
11.	Методичне забезпечення.....	38
12.	Структура кредитно-модульного оцінювання	39
13.	Підсумковий контроль знань	40
14.	Рекомендована література.....	41
	12.1. Основна.....	41
	12.2. Додаткова.....	42

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис дисципліни „Історіографія історії України”

Курс II Семестр 3	Напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів Національних: ECTS: 3 Модулів: 1,5 Загальна кількість кредитів: 3 Загальна кількість годин: 81	0203 „Гуманітарні науки” Напрямок 6.020302 „Історія” Бакалавр	Лекції: 20 год. Практичні заняття: 10 год. Самостійна робота: 43 год. Індивідуальна робота: 8 год. Вид контролю: залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна „Історіографія історії України” викладається для студентів напряму „Історія”.

Мета курсу – вивчення процесів нагромадження й систематизації знань про минуле України та дослідження основних етапів розвитку історичної думки, аналіз шляхів формування наукового розуміння суспільно-історичних процесів.

Завдання:

- ❖ ознайомлення з історичними концепціями та науковими школами української історичної науки;
- ❖ визначення шляхів формування наукового пізнання історичних процесів;
- ❖ дослідження розвитку історичних знань й формування національної самосвідомості та державотворчих ідей в Україні;
- ❖ вивчення життєвого шляху та творчої спадщини визначних діячів історичної науки.

Перелік знань, умінь та навичок студентів:

- ❖ знати основні етапи розвитку та становлення історичної думки в Україні;
- ❖ визначати особливості наукових шкіл й історичних концепцій української історіографії;
- ❖ володіти інформацією про сучасний стан розвитку історичних знань в Україні;
- ❖ вміти аналізувати історичні процеси на різних етапах суспільного розвитку;
- ❖ давати наукову оцінку основних джерел з історії України;
- ❖ набути навиків критичного мислення та аналізу наукової спадщини істориків;
- ❖ вміти робити історіографічні огляди окремих тем із вітчизняної історії.

3. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ “Історіографія історії України”

Тема	Кількість годин			
	Лекції	Практ.	Сам. роб.	Інд.
<i>Змістовий модуль I. Зародження та розвиток історичної думки до кін. XVIII століття</i>				
Лекція 1. Історіографія як спеціальна галузь знань і навчальна дисципліна	2			
Лекція 2. Зародження та розвиток давньоукраїнської історичної думки	2			
Лекція 3. Галицько – Волинська держава в історичній літературі	2			
Лекція 4. Розвиток історичних знань в українських землях XV–I пол. XVII ст.	2			
Лекція 5. Історична думка в Україні II пол. XVII ст. – XVIII ст.	2			
Кількість годин за I модулем	10			
<i>Змістовий модуль II. Розвиток історичних знань у XIX – поч. XXI століття</i>				
Лекція 6. Історична думка в Україні I пол. XIX ст.	2			
Лекція 7. Українська історіографія другої пол. XIX ст. – поч. XX ст.	2	4		
Лекція 8. Історична наука тоталітарної доби	2			
Лекція 9. Історичні студії вчених української діаспори	2			
Лекція 10. Відродження національної історіографії в незалежній Україні	2	2		
Кількість годин за II модулем	10			
Всього годин	20	10		
	81			

4. ПРОГРАМА КУРСУ

Програма побудована за модульним принципом. Кожен із модулів є логічно завершеною часткою системи знань та вмінь, визначених у якості необхідних для формування фахівця.

Змістовий модуль I. Зародження та розвиток історичної думки до кін. XVIII ст. (год.)

ТЕМА 1. *Історіографія як спеціальна галузь знань і навчальна дисципліна.*

Поняття „Історіографія”. Історіографія як спеціальна історична дисципліна та її зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Проблемна і рефлексивна історіографія. Місце історіографії у процесі історичного пізнання. Об'єкт і предмет історіографії. Історичний розвиток української історіографії.

Методологічний інструментарій історіографа. Формування наукового апарату української історіографії. Історіографічний процес. Історіографічна ситуація. Історіографічний факт. Історіографічна концепція. Історіографічний дискурс. Напрямок та течія в історичній науці. Наукова школа в історіографії. Стиль історичного мислення. Тип історика.

Становлення історіографії як наукової дисципліни у другій половині XIX ст. Організаційне оформлення дисципліни історіографії у радянську добу. Функції історіографії. Курс української історіографії у системі вищої історичної освіти на сучасному етапі. Роль історіографії у формуванні фахівця-історика. Періодизація української історіографії.

ТЕМА 2. *Зародження та розвиток давньоукраїнської історичної думки*

Зародження історичних знань на Русі в XI – XII ст. „Остромирове Євангеліє”(1056 – 1057 рр.), „Ізборник” князя Святослава Ярославовича (1073 р.).

Літописи XI – XII ст., їх місце в історіографії України. Лаврентіївський, Іпатіївський, Радзивиллівський літописи. Нестор – літописець. Джерелознавчий аналіз писемних пам'яток: Б.Рибаків, С.Висоцький, В.Янін, А.Залізник, Л.Черепнін.

Проблема виникнення Київської Русі у вітчизняній та зарубіжній літературі. Актуальність питання. Норманська концепція походження Русі XVIII ст. (Г.Байєр, Г.Міллер, А.Шльоцер). Антинорманська теорія.

Дискусійні питання періоду Київської Русі. Дослідження російських та українських істориків кін. XVIII – I пол. XIX ст. (В.Татищев, М.Карамзін, П.Погодін, М.Берлінський, М.Максимович).

Внесок М.Костомарова, М.Грушевського в дослідження історії Київської Русі.

Історичні розвідки вчених XX ст. (Б.Греков, М.Тихомиров, Б.Рибаков, В.Пашуто, В.Янін, А.Кирпичников, М.Котляр, О.Пріцак та інші). Сучасні студії історії Київської Русі.

ТЕМА 3. Галицько-Волинська держава в історичній літературі.

Літописи, як засіб поширення історичних знань. Галицько-Волинський літопис – важлива пам'ятка історії Волині та Галичини XIII ст. Місце та роль Галицько-Волинського літопису. Період Галицько-Волинської держави в мемуарних джерелах.

Стан історіографічної розробки періоду Галицько-Волинської держави. Дослідження історії Галицько-Волинського князівства в дорадянський період. Волинь та Галичина в творчій спадщині галицького історика XIX ст. Д.Зубрицького. Історичні дослідження М.Костомарова, М.Грушевського, С. Томашівського та інших вчених.

Вивчення проблем історії Волині та Галичини у радянський період. Дослідження В. Пашуто, І. Крип'якевича, М. Котляра та Я. Ісаєвича.

Проблеми політичного розвитку Галицько-Волинської держави у працях вчених української діаспори.

Актуальні проблеми дослідження історії Галицько-Волинської держави на сучасному етапі. Наукові розробки М.Котляра, Я. Ісаєвича, Л. Войтовича та О. Головка.

ТЕМА 4. Розвиток історичних знань в українських землях XV – першій половині XVII століття.

Формування історичної думки в західноукраїнських літописах (Супрасльський, Баркулабівський, літопис Биховця та ін). Роль та значення літописів в історії України.

Поширення традицій літописання кінця XVI – поч. XVII ст. Значення Густинського монастирського літопису. Київський літопис як пам'ятка історіографії. Хмільницький літопис. Острозький літопис.

Створення братств. Подвижницька діяльність Костянтина Острозького. Історичні погляди Єлисея Плетенецького (1554-1624), Касіяна Саковича (1578-1647). Лаврентій та Стефан Зизанії. Полемічні твори Івана Вишенського, Петра Могили, Мелетія Смотрицького, Іова Борецького, Памво Беринди, Захарія Копистенського.

Мемуари XVI – I пол. XVII століття. Значення мемуарно-історичної літератури. Історичні відомості іноземців про Україну. Твори Йосафата Барбаро, Кантаріні, Герберштейна, Литвина, Гамберіні, Блезде-Віженера. Щоденник Еріха Лясоти як джерело вивчення історії козацтва. Гійом Левассер де Боплан та його твір „Опис України”.

ТЕМА 5. Історична думка в Україні другій половині XVII – XVIII століття

Козацько-старшинські літописи – цінне джерело вивчення козацької України другої половини XVII - XVIII ст. „Літопис Самовидця.” Дискусії щодо авторства твору.

Монастирські літописи XVII ст. Межигірський літопис. Літопис Леонтія Боболинського.

Києво-Могилянська академія – центр просвітництва в Україні. Роль навчального закладу у розвитку історичних знань і формуванні історичної свідомості. Інокентій Гізель (1600-1683), Стефан Яворський (1658-1722), Феофан Прокопович (1677-1736).

Суспільно-політична основа і загальні риси української історіографії XVIII ст. Розвиток історичних знань I пол. XVIII ст. Літописи Григорія Грабянки та Самійла Величка, значення творів в дослідженні періоду історії національно-визвольної революції серед. XVII ст. Дискусії науковців щодо козацьких літописів.

Історична думка в Україні II пол. XVIII ст. Стефан Лукомський (1701-1779) Петро Симоновський (1717-1809) та його твір „Коротке описання про козацький малоросійський народ” (1765 р.). Козацтво в праці Олександра Рігельмана, Миколи Ханенка та Якова Марковича.

Мемуарна література XVIII ст. як важливе джерело вивчення історії України. Щоденники генерального хорунжого. Питання козаччини в зарубіжній історіографії. Опис України Павлом Алепським, Альбертом Віміною та К.Я.Гільдебрандтом.

Змістовий модуль II. Розвиток історичних знань у XIX – поч. XXI ст. (год.)

ТЕМА 6. Історична думка в Україні першій половині XIX століття

Суспільно-політичні умови розвитку історичної думки. “Історія Русів” та її місце в українській історіографії. Дискусії науковців щодо авторства твору.

Історична спадщина вчених I пол. XIX ст.: Я.М.Маркович “Записки про Малоросію, її жителів та виробництва”, О.М.Маркович “Описання Малоросії”. Концепція Д.Бантиш-Каменського у викладі історії України XVIII ст. в праці “Історія Малої Росії”. Творча спадщина О.Бодяньського, М.Маркевича, І.Срезневського, А.Скальковського. Внесок у розвиток освіти та науки I пол. XIX ст. М.Максимовича.

Наукові розвідки М.Костомарова: “Богдан Хмельницький”, “Мазепа”, “Гетманство Юрія Хмельницького”, “Последние годы Речи Посполитой”. П.Куліш на терені української освіти та науки.

Західноукраїнська історіографія I пол. XIX ст. Життєвий та творчий шлях Д.Зубрицького. Науковий доробок вченого: “Нарис з історії руського народу в Галичині і церковної ієрархії в тому ж королівстві”, “Хроніка міста Львова”, “История древнего галичско-русского княжества” та ін.

Історичні погляди “Руської трійці”. І Вагилевич, М.Шашкевич, Я.Головацький.

ТЕМА 7. Українська історіографія другої половини XIX – початку XX століття

Суспільно - політичне життя та його вплив на розвиток української історіографії II пол. XIX ст. Наукова спадщина істориків II пол. XIX ст.: В.Антонович “Монографии по истории Западной и Юго-Западной России” (1885 р.), “Уманский сотник Иван Гонта” та ін.; О.Лазаревський „Описание Старой Малороссии”, „Очерки малороссийских фамилий” та ін. О. Єфименко та її праця „История украинского народа”.

Д.Яворницький – дослідник історії запорізького козацтва. Життєвий та творчий шлях вченого. Наукові праці з життя козацтва: “Острів Хортиця на ріці Дніпрі”, “Збірник матеріалів для історії запорізьких козаків”, “Історія запорізьких козаків” та ін. Д.Багалій – дослідник історії Слобідської України. Його наукова спадщина.

М. Драгоманов, життєвий шлях та коло наукових інтересів. Особливості розвитку української історичної науки початку ХХ ст. Формування національної та державницької думки в суспільно-політичному житті України поч. ХХ ст.

Вячеслав Липинський – основоположник державницької школи в українській історіографії. Питання державотворення в працях В. Липинського та С. Томашівського. М. Грушевський, сторінки біографії та творчий шлях видатного вченого. “Історія України-Руси” – багатотомне дослідження історії України. Внесок М. Грушевського в розвиток історичної науки та українського державотворення.

ТЕМА 8. *Історична наука тоталітарної доби.*

Суспільно-політичні підвалини формування історичної науки. Утвердження догматичних теоретико-методологічних підходів в історичних дослідженнях у радянську добу. Нищення української національної історіографії. Основні етапи розвитку історіографії історії України. Створення Інституту історії партії і Жовтневої революції (1929 – 1939), Український інститут марксизму-ленінізму (1929 – 1931), Інститут Червоної професури (1932 – 1937). Перейменування ВУАН в Академію наук УРСР 1936 р.

Історичні дослідження 1920-х – I пол. 50-х рр. Вплив марксистсько - ленінської ідеології на розвиток науки. Репресії радянської влади проти українських істориків та нищення наукових праць. М. Слабченко, Д. Багалій, М. Яворський, О. Ю. Гермайзе та ін.

Дослідження 40- I пол. 50-х рр. Наукові праці істориків II пол. 50 – 80-х рр. ХХ ст. М. Брайчевський, О. Апанович, М. Марченко, В. Голобуцький, П. Тронько, Ю. Кондуфор, Ф. Шевченко та ін. Формування нової історіографічної ситуації в УРСР у кін. 80-х – поч. 90-х рр.

ТЕМА 9. *Історичні студії вчених української діаспори*

Створення українознавчих осередків і навчальних закладів за кордоном. Заснування Українського вільного університету у Відні (1921 – 1945) Український науковий інститут у Берліні 1926 р. Науковий доробок Д. Антоновича, Д. Дорошенка, В. Біднова, В. Липинського, О. Лотоцького, Б. Крупницького та ін. Історико-філософське товариство (1925-1938 рр.) та Музей визвольної боротьби

України у Празі. Діяльність С. Наріжного та його творча спадщина. Популяризація знань з історії України І. Борщаком.

Функціонування осередків української історіографії – УВАН (США, Канада), НТШ. Історичні пошуки у 50-поч. – 60-х рр. О. Оглоблина, Н. Полянської-Василенко, М. Ждана та інших дослідників.

Передумови створення УІТ. Заснування Українського Історичного Товариства 1965 р. у США. Мета, завдання та науково-організаційна структура товариства. Розгортання діяльності УІТ в США, Західній Європі, Канаді та Австралії.

„Український Історик” – періодичне видання УІТ. Видавнича діяльність УІТ. Напрями наукових досліджень істориків товариства. М. Антонович, Б. Винар, Л. Винар, В. Дубровський, М. Ждан, І. Каменецький, Р. Климкевич, О. Оглоблин, Н. Полянська-Василенко, П. Курінний, І. Назарко, Я. Пастернак, М. Чубатий, І. Витанович, М. Міллер, О. Вінтоняк, А. Жуковський.

Діяльність Українського Історичного Товариства на сучасному етапі. Сприяння науково-культурному розвитку України. Осередки УІТ в незалежній Українській незалежній Державі.

ТЕМА 10. Відродження національної історіографії в незалежній Україні.

Реорганізація провідних наукових інституцій на поч. 90-х рр. Інститут історії НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Інститут українознавства ім. Крип'якевича НАН України.

Теоретико-методологічна переорієнтація в історичній науці в умовах незалежної держави. Відмова від ідеологічних парадигм марксистської історіографії. Відродження національних традицій української історіографії. Дотримання принципів наукового історизму та об'єктивності. Критичне переосмислення попереднього досвіду.

Формування вітчизняної історичної школи. Вивчення заборонених тем і білих плям історії. Дослідження науковців 90-х рр.: В. Смолій, О. Гуржій, Я. Ісаєвич, С. Кульчицький, М. Брайчевський, Я. Дашкевич, Ю. Мисик, Г. Касьянов, Ю. Шаповал, В. Баран, І. Білас, В. Верстюк, О. Гарань, Я. Грицак, В. Сергійчук, О. Рент, Р. Пиріг, О. Удод, та ін. Видавництво наукових праць з історії України.

Актуальні проблеми історії України на сучасному етапі. Стан історіографічної розробки та актуальні проблеми дослідження питань історії України на сторінках українських історичних журналів.

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

Змістовий модуль I. Зародження та розвиток історичної думки до кін. XVIII ст. (год.)

ТЕМА 1. *Історіографія як спеціальна галузь знань і навчальна дисципліна*

1. Поняття історіографії та її місце у процесі історичного пізнання.
2. Понятійно-термінологічний апарат історіографії.
3. Історіографія як наукова і навчальна дисципліна.
4. Періодизація української історіографії.

Література

1. Алексєєв Ю.М. Теоретичні проблеми вітчизняної історії, історіографії та джерелознавства. – К., 1993.
2. Брайчевський М. Вступ до історичної науки. – К., 1995.
3. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. – Л., 1999.
4. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія: Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. – Л.: ПАІС, 2007. – 312 с.
5. Зашкільняк Л. Інтелектуальна історія як дослідницький простір сучасної української історіографії / III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”. Луцьк, 17–19 травня 2006 р.: Доповіді та повідомлення: В 3-х т. – Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. 1. – С.104–108.
6. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
7. Колесник І. І. Українська історіографія (XVIII – початок XX століття). – К.: Генеза, 2000. – 256 с.
8. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
9. Колесник І. Стиль історіографічного мислення як когнітивна свідомість // Ейдос. – 2006. – № 2. – Ч. 1. – С. 41 – 68.
10. Корчмарик Б.Ф. Основні завдання української історіографії // Мандрівець. – 1995. – № 1. – С. 39 – 44.
11. Марченко І. Українська історіографія з давніх часів до середини XIX ст. – К., 1959.

12. Сучасна українська історіографія: Проблеми методології та термінології. Матеріали всеукраїнського науково-методологічного семінару (Київ, 17 червня 2004 р.). – К., 2005. – 108 с.

ТЕМА 2. Зародження та розвиток давньоукраїнської історичної думки

1. Зародження історичних знань на Русі.
2. Літописи та їх місце в історіографії України.
3. Київська Русь у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних істориків.
4. Дискусійні питання історії Київської Русі.

Література

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні проблеми вітчизняної історії, історіографії та джерелознавства. – К., 1993.
2. Горський А.А. Ще раз про роль норманів у формуванні Київської Русі // Український історичний журнал. – 1994. – № 1.
3. Історіографічні дослідження в Українській РСР. – К.: Наук. думка, 1968. – 272 с.
4. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. – Л., 1999.
5. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
6. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
7. Котляр М.Ф. Деякі дискусійні проблеми історії Київської Русі // Український історичний журнал. – 1988. – № 5.
8. Марченко І. Українська історіографія з давніх часів до середини ХІХ ст. – К., 1959.
9. Повесть врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком). – К.: Рад. письменник, 1990. – 558 с.

ТЕМА 3. Галицько-Волинська держава в історичній літературі

1. Галицько-Волинський літопис.
2. Стан історіографічної розробки періоду Галицько-Волинської держави у дорадянський період.
3. Студії радянських вчених та української діаспори.
4. Актуальні проблеми дослідження історії Галицько-Волинської держави на сучасному етапі.

Література

1. Галицько-Волинський літопис // Котляр М., Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. – К., 1993.
2. Головка О. Б. Волинь і Галичина в державнополітичному розвитку Центрально-Східної Європи (IX – перша половина XIII ст.): Автореф. дис. ... докт. істор. наук. – Львів, 2006. – 32 с.
3. Історіографічні дослідження в Українській РСР. – К.: Наук. думка, 1968. – 272 с.
4. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
5. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
6. Марченко І. Українська історіографія з давніх часів до середини XIX ст. – К., 1959.
7. Пінчук Ю. А. Микола Іванович Костомаров. – К., 1992. – 231 с.
8. Пинчук Ю.А. Исторические взгляды Костомарова. – К., 1984.
9. Січинський В. Чужинці про Україну. – Л., 1991.

ТЕМА 4. *Розвиток історичних знань в українських землях XV – першої половини XVII століття*

1. Західноукраїнські літописи та їх місце в історії України.
2. Значення історичних творів к. XVI – I пол. XVII ст.
3. Розвиток полемічної літератури.
4. Мемуарні джерела XVI – I пол. XVII ст.

Література

1. Голобуцький В.О. Проблема козацтва в українській та іноземній історіографії XVI – I пол. XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1960. – № 1.
2. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. – Л., 1999.
3. Історіографічні дослідження в Українській РСР. – К.: Наук. думка, 1968. – 272 с.
4. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
5. Капітан Л.І. Польсько-литовська доба на сторінках “Українського історичного журналу (1985 – 2000)” //

- Український історичний журнал. – 2000. – № 3.
6. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
 7. Макарчук С. Писемні джерела з історії України. – Л., 1999.
 8. Марченко І. Українська історіографія з давніх часів до середини ХІХ ст. – К., 1959.
 9. Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка (Запорізька Січ у західноєвропейських історико – літературних пам'ятках). – К., 1992.
 10. Січинський В. Чужинці про Україну. – Л., 1991.

ТЕМА 5. Історична думка в Україні другої половини ХVІІ – ХVІІІ століття

1. Зародження козацького літописання.
2. Монастирські літописи.
3. Києво-Могилянська академія – осередок розвитку історичних знань.
4. Особливості історичної думки І пол. ХVІІІ ст.
5. Розвиток історичних знань ІІ пол. ХVІІІ ст.
6. Мемуарна література ХVІІІ ст.

Література

1. Величко С. Літопис. – К., 1991.
2. Вінтоняк О. Україна в описах західноєвропейських подорожників ІІ пол. ХVІІІ ст. – Львів – Мюнхен, 1995.
3. Грабянка Г. Літопис. – К., 1991.
4. Голобуцький В.О. Проблема козацтва в українській та іноземній історіографії ХVІ – І пол. ХVІІІ ст. // Український історичний журнал. – 1960. – № 1.
5. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
6. Колесник І. І. Українська історіографія (ХVІІІ – початок ХХ століття). – К.: Генеза, 2000. – 256 с.
7. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
8. Кравченко В.В. Українська історіографія епохи національного Відродження (друга половина ХVІІІ – сер. ХІХ ст.). – Харків, 1996.
9. Літопис Самовидця. – К.: Наук. думка, 1971. – 204 с.

10. Марченко І. Українська історіографія з давніх часів до середини ХІХ ст. – К., 1959.
11. Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка (Запорізька Січ у західноєвропейських історико – літературних пам’ятках). – К., 1992.
12. Січинський В. Чужинці про Україну. – Л., 1991.
13. Толочко П. Україна: Русь в літописі Самовидця // Київська старовина. – 1992. – № 3.
14. Хижняк З. І., Маньківський В. К. Історія Києво-Могилянської академії. – К.: Вид. дім „КМ Академія”, 2003. – 184 с.: іл.

Змістовий модуль II. Розвиток історичних знань у ХІХ – початку ХХІ століття (год.)

ТЕМА 6. *Історична думка в Україні першої половини ХІХ століття*

1. Суспільно-політичні умови розвитку історичної думки.
2. “Історія Русів” та її місце в українській історіографії.
3. Історична спадщина істориків першої пол. ХІХ ст.
4. Західноукраїнська історіографія першої пол. ХІХ ст.

Література

1. Герасименко Н. О. До історії дворянства роду Лазаревських // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 199–206.
2. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
3. Колесник І. І. Українська історіографія (ХVІІІ – початок ХХ століття). – К.: Генеза, 2000. – 256 с.
4. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
5. Коцур А. Ідея державності в історичній думці та суспільно – політичному житті України кінця ХVІІІ – поч. ХХ ст. – Чернівці, 2000.
6. Кравченко В.В. Українська історіографія епохи національного Відродження (друга половина ХVІІІ – сер. ХІХ ст.). – Харків, 1996.
7. Кравченко В. Д.М. Бантиш – Каменський // Український історичний журнал. – 1990. – № 9.

8. Марков П.Г. Максимович М.О. – видатний історик XIX ст. – К., 1973.
9. Марушевич А. Велич нашого енциклопедиста. (М.О. Максимович) // Педагогічна газета. – 1998. – № 7 (49).
10. Марченко І. Українська історіографія з давніх часів до середини XIX ст. – К., 1959.
11. Пінчук Ю. Микола Костомаров: людина, вчений, громадський діяч (до 190-річчя народження) // Історичний журнал. – 2007. – № 1. – С. 3–16.
12. Пінчук Ю. Київський період творчості М. І. Костомарова: до проблеми самосвідомості історика // Ейдос. – 2006. – № 2. – С. 344 – 352.
13. Сарбей В. Г., Крюков А. В. І.І. Срезневський – історик України (до 175-річчя з дня народження) // Український історичний журнал. – 1987. – № 6.
14. Сарбей В.Г. Праця Я. Марковича “Записки о Малороссии, ее жителях и произведениях” // Український історичний журнал. – 1999. – № 1 – 2.
15. Смолій В. А. Микола Костомаров: Віхи життя і творчості: Енцикл. Довід. / В. А. Смолій, Ю. А. Пінчук, О. В. Ясь. – К.: Вища шк., 2005. – 544 с.
16. Стельмах С. Історична думка в Україні XIX – початку XX століття. – К., 1997.
17. Швидько Г.К. О.М. Лазаревський // Український історичний журнал. – 1984. – № 6.
18. Ясь О. В. Дослідницький інструментарій та інтелектуальні засади „Истории Малоросии” Миколи Маркевича // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 27–42.
19. Ясь О. В. Історія як сюжет. Представник образу Богдана Хмельницького в однойменній монографії М. І. Костомарова // Український історичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 89–106.

ТЕМА 7. Українська історіографія другої половини XIX – початку XX ст.

1. Вплив суспільно-політичного життя на розвиток української історичної думки.
2. Творча спадщина істориків другої пол. XIX ст.
3. Особливості розвитку української історичної науки початку XX ст.

4. Державницький напрям в українській історіографії.
5. М.Грушевський та його внесок в розвиток історичної науки.

Література

1. Абросимова С. В. Енциклопедист козаччини (Д. І. Яворницький) // Український історичний журнал. – 2005. – № 4. – С. 4–46.
2. Галаган В. Олександра Єфименко / Історія України в особах: ХІХ – ХХ ст. – К., 1995.
3. Гирич І.Б. Лицар української державності: Нарис життя і діяльності Вячеслава Липинського // Архіви України. – 1992. – № 1 – 3.
4. Дашкевич Я. Найвидатніший український історик // Слово і час. – 1991. – № 9. (Грушевський М.)
5. Депенчук Л. Г., Лук М. І. Історіософія та соціальна філософія Михайла Драгоманова. – К., 1999. – 207 с.
6. Історіографічні дослідження в Україні. – Вип. 12: Визначні постаті української історіографії ХІХ–ХХ ст. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003. – 529 с.
7. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
8. Киян О. І. Ідейно-політичні та методологічні позиції київської історичної школи Володимира Антоновича // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 159–174.
9. Киян О.І. Життєвий та творчий шлях В.Б. Антоновича // Український історичний журнал. – 1991. – № 2.
10. Коляда І. А. Козацький романтик Д. І. Яворницький // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 157–165.
11. Колесник І. І. Українська історіографія (ХVІІІ – початок ХХ століття). – К.: Генеза, 2000. – 256 с.
12. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
13. Коцур А. Ідея державності в історичній думці та суспільно – політичному житті України кінця ХVІІІ – поч. ХХ ст. – Чернівці, 2000.
14. Масненко В. Історична думка та націотворення в Україні (кін. ХІХ - перша третина ХХ ст.). – К.; Черкаси, 2001. – 437 с.
15. Масненко В. Історичні концепції М. С. Грушевського та В. К. Липинського. – К.; Черкаси, 2000. – 283 с.
16. Пелецький Я. Вячеслав Липинський – засновник державницької

школи в українській історіографії // Український історичний журнал. – 1992. – № 2.

17. Пиріг Р. Я. Грушевськознавство: стан та перспективи розвитку // Український історичний журнал. – 1996. – № 5. – С. 50 – 71.
13. Потульніцький В.А. Наукова діяльність М.С. Грушевського в еміграції (1919 – 1924 рр.) // Український історичний журнал. – 1992. – № 2.
18. Стельмах С. Історична думка в Україні ХІХ – початку ХХ століття. – К., 1997.
14. Сарбей В.Г. М.М. Аркас і його "Історія України – Русі" // Український історичний журнал. – 1990. – № 7.

ТЕМА 8. *Історична наука тоталітарної доби.*

1. Радянізація української історичної науки у 20-х рр. ХХ ст.
2. Репресії радянської влади проти українських істориків.
3. Тематика досліджень у 40-х – І пол. 50-х рр.
4. Історична наука у ІІ пол. 50-х – 80-х рр.
5. Формування нової історіографічної ситуації в УРСР у кін. 80-х - поч. 90-х рр.

Література

1. Багалій Д. І. Автобіографія. 50 літ на стороні української культури. – Х.: Прапор, 2002. – 192 с.
2. Ісаєвич Я. Д. Сторінки історії інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України // Український історичний журнал. – 2002. – № 4. – С. 3 – 26.
3. Історіографічні дослідження в Українській РСР. – К.: Наук. думка, 1968. – 272 с.
4. Історіографічні дослідження в Україні. – Вип. 12: Визначні постаті української історіографії ХІХ–ХХ ст. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003. – 529 с.
5. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
6. Касьянов Г. В. Академік М. І Яворський : доля вченого // Український історичний журнал. – 1990. – № 8.
7. Колесник І. І. Федір Шевченко: інтелектуальна генеалогія українського радянського історика // Український історичний журнал. – 2005. – № 2. – С. 178–192.

8. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
9. Масненко В. Історична думка та націотворення в Україні (кін. ХІХ - перша третина ХХ ст.). – К.; Черкаси, 2001. – 437 с.
10. Оглоблин О. Думки про сучасну українську советську історіографію – Нью Йорк: ООЧСУ, 1963. – 87 с.
11. Санцевич А. В. Проблеми історії України післявоєнного періоду в радянській історіографії. – К.: Наук. думка, 1967. – 251 с.
12. Санцевич А. В. Погляди М. І Яворського на історію України // Український історичний журнал. – 1993. – № 3.
13. Сарбей В.Г., Кравченко В.В. Академік АН УРСР Д.І. Багалій // Український історичний журнал. – 1982. – № 11.
14. Селецький А.В. З безодні перекручень й забуття: доля академіка Матвія Яворського // Трибуна. – 1991. – № 7.
15. Шаповал Ю. І. Загадка смерті Михайла Грушевського // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 83–98.

ТЕМА 9. Історичні студії вчених української діаспори

1. Формування українознавчих осередків історичної науки у 20-50-х рр. ХХ ст.
2. Українське Історичне Товариство (1965–2008):
 - 2.1. Мета, завдання та організаційна структура товариства;
 - 2.2. „Український Історик” – історичний часопис УІТ;
 - 2.3. Напрями наукових досліджень істориків товариства.
3. Діяльність Українського Історичного Товариства на сучасному етапі та співпраця з науковими установами світу.
4. Осередки УІТ в незалежній Українській незалежній державі.

Література

1. Атаманенко А. Образ української зарубіжної історіографії // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. К., 2006. – Вип. 2. – С. 255 – 284.
2. Верба І. В. Н. Д. Полянська-Василенко: сторінки життєвого та творчого шляху // Український історичний журнал. – 1993. – № 7-8. – С. 70–85.
3. Винар Любомир. Українське історичне товариство з перспективи 35 років (1965 – 2000) // Український історичний журнал. – 2001. – № 1. – С. 122 – 134.

4. Винар Л. Українське Історичне Товариство в контексті розвитку української історіографії / III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”. Луцьк, 17–19 травня 2006 р.: Доповіді та повідомлення: В 3-х т. – Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. 1. – С.11–18.
5. Винар Л., Атаманенко А. Українське Історичне Товариство: сорок років діяльності (1965-2005). – Нью-Йорк – Острог, 2006. – 117 с.
6. Віднянський С. В. Заснування та діяльність Українського вільного університету – першої української високої школи за кордоном (1921-1945) // Український історичний журнал. – 1994. – № 4. – С. 41–54; № 5. – С. 48–61.
7. Дорошенко Д. Огляд української історіографії. – К., 1994.
8. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
9. Ковальський М., Пасічник І. Слово про історика // Мезько-Оглоблин О. Люди Старої України.– Острог-Нью Йорк, 2000. – С.12 – 21.
10. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
11. Матеріали до історії Українського Історичного Товариства. – Нью-Йорк; Острог: Українське Історичне Товариство Національний університет „Острозька академія”, Інститут дослідження української діаспори, 2006. – 384 с.
12. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Репринтне вид. 1942 р. – Львів – Кент – Острог, 2008. – 367 с.
13. Оглоблин О. Думки про сучасну українську советську історіографію – Нью Йорк: ООЧСУ, 1963. – 87 с.
14. Потульницький В.А. Історія української політології (концепція державності в українській зарубіжній історико-політичній науці. – К., 1992.
15. Погрібний А. Працює для добра, розвою (Т. Гунчак) // Трибуна. – 1991. – № 9.

ТЕМА 10. *Відродження національної історіографії в незалежній Україні*

1. Реорганізація провідних наукових інституцій на поч. 90-х рр.
2. Теоретико-методологічна переорієнтація в історичній науці в умовах незалежної держави.
3. Формування вітчизняної історичної школи. Дослідження науковців 90-х рр.
4. Актуальні проблеми історії України на сучасному етапі.

Література

1. Зашкільняк Л. *Методологія історії від давнини до сучасності.* – Л., 1999.
2. Зашкільняк Л. *Сучасна світова історіографія: Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів.* – Л.: ПАІС, 2007. – 312 с.
3. Зашкільняк Л. *Інтелектуальна історія як дослідницький простір сучасної української історіографії / III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”.* Луцьк, 17–19 травня 2006 р.: Доповіді та повідомлення: В 3-х т. – Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. 1. – С.104–108.
4. Ісаєвич Я. Д. *Сторінки історії інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України // Український історичний журнал.* – 2002. – № 4. – С. 3 – 26.
5. Калакура Я. С. *Українська історіографія: курс лекцій.* – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
6. Колесник І. *Стиль історіографічного мислення як когнітивна свідомість // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки.* – К., 2006. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 41 – 68.
7. Корчмарик Б.Ф. *Основні завдання української історіографії // Мандрівець.* – 1995. – № 1. – С. 39 – 44.
8. Коцур В., Коцур А. *Історіографія історії України: Курс лекцій.* – Чернівці, 1999.
9. Ольшаницький Т. В. *Науково-дослідному інституту козацтва – п'ять років // Український історичний журнал.* – 2003. – № 1. – С. 150–156.
10. Реєнт О.П., Лисенко О.Є. *Видання Інституту історії України НАНУ // Український історичний журнал.* – 1998. – № 1, № 2, № 3.

11. Реєнт О. П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу // Український історичний журнал. – 1999. – № 3. – С. 3 – 23.
12. Сучасна українська історіографія: Проблеми методології та термінології. Матеріали всеукраїнського науково-методологічного семінару (Київ, 17 червня 2004 р.).– К., 2005. – 108 с.
13. Таран Л.В. Провідні тенденції світової історіографії в ХХ ст. та проблеми кризи сучасної української історичної науки // Український історичний журнал. – 1998. – № 5; 1999. – № 1.
14. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми / За ред. Л. Зашкільняка. – Л., 2004.– 406 с.

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I. Зародження та розвиток історичної думки до кін. XVIII ст. (год.)

ТЕМА 1. *Розвиток історичних знань у Київській Русі (2 год.).*

1. Зародження історичних знань на Русі в XI – XII ст.
2. Літописи XI – XII ст., та їх місце в історіографії України.
3. Історіографія проблеми походження та стародавньої історії східних слов'ян.
4. Проблема виникнення Київської Русі у вітчизняній та зарубіжній літературі.

Теми рефератів:

1. „Повість минулих літ”, як одне із джерел дослідження історії Київської Русі.
Література до реферату: [4, 8, 11, 13, 15, 16].
2. Норманська концепція походження Русі: історичний аспект виміру.
Література до реферату: [1, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 16].

Література:

1. Археологія та стародавня історія України: Курс лекцій / За ред. Чмихова М. О., Кравченка Н. М., Чернікова І. Т. – К. : Либідь, 1992.
2. Брайчевський М. Вступ до історичної науки. – К., 1995.
3. Великий неспокій. Друга половина XII – XIII ст. (Історія України в прозових творах та документах). – К., 1992.
4. Горський А. А. Ще раз про роль норманів у формуванні Київської Русі // Український історичний журнал. – 1994. – № 1.
5. Давня історія України: Навчальний посібник у 2-х кн. Толочко П. П., Козак Д. Н., Крижицький С. Д. / Передмова. – К., 1994.
6. Джерела та історіографія княжої доби (XI – XII ст.) / Енциклопедія Українознавства: загальна частина в 3-х т., Т. 1. – К., 1994.
7. Дорошенко Д. Огляд української історіографії. – К., 1994.
8. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. – Л., 1999.
9. Київський літопис // Літопис руський / Переклад з давньоруської Л. Є. Махновця. – К.; Дніпро, 1989.

10. Корчмарик Б. Ф. Основні завдання української історіографії // Мандрівець. – 1995. – № 1.
11. Котляр М. Ф. Деякі дискусійні проблеми Київської Русі // Український історичний журнал. – 1988. – № 5.
12. Коцур А. П., Коцур В. П. Історіографія історії України: Курс лекцій. – К., 1996.
13. Літопис Руський. – К., 1990.
14. Нестор // Котляр М., Кульчицький С., Шляхами віків: Довідник з історії України. – К., 1993.
15. Повесть минулих літ. – К., 1990.

ТЕМА 2. Розвиток історичних знань в козацько-гетьманську добу

1. Проблема дослідження історії козацько-гетьманського періоду.
2. Значення козацько – гетьманських літописів:
 2. 1. Козацтво в літописі Самовидця;
 2. 2. Історичні дослідження Григорія Грабянки;
 2. 3. Події національно – визвольної революції серед. XVII ст. в літописі Самійла Величка.
3. Історіографія життя та діяльності Б. Хмельницького.
4. Тема козацтва в працях зарубіжних авторів.

Теми рефератів:

1. „Літопис Самовидавця” – визначна пам’ятка історіографії та літератури XVII ст.
Література до реферату: [7, 8, 13, 15, 20].
2. Стан історіографічної розробки періоду політичної діяльності І. Мазепи.
Література до реферату: [4, 7, 9, 13, 14, 16].

Література:

1. Боплан Г. Опис України. – Л., 1990.
2. Величко С. Літопис. – К., 1991.
3. Вінтоняк О. Україна в описах західноєвропейських подорожників II пол. XVIII ст. – Львів – Мюнхен, 1995.
4. Голобуцький В. О. Проблема козацтва в українській та іноземній історіографії XVI – I пол. XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1960. – № 1.
5. Грабянка Г. Літопис. – К., 1991.

6. Гурбик А. О. Виникнення Запорізької Січі (хронологічний та територіальний аспекти проблеми) // Український історичний журнал. – 1999. – № 6.
7. Джерела й історіографія козацько-гетьманської доби (XVII – XVIII ст.)// Енциклопедія Українознавства. в 3-х кн., Кн. I. К., 1994.
8. Дорошенко Д. Огляд української історіографії. – К., 1994.
9. Жуковський А. Гетьман Іван Мазепа в оцінці Михайла Грушевського // Український історичний журнал. – 1988. - № 6.
10. Іваненко А. Дмитро Яворницький/ Історія України в особах: XIX – XX ст. – К., 1995.
11. Історіографія козаччини // Україна. – 1991. – № 18.
12. Ковальський М.П. Дмитро Іванович Яворницький – дослідник історії запорізького козацтва // Історія запорізького козацтва: сучасний стан та проблеми дослідження. – Дніпропетровськ, 1990.
13. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України. Курс лекцій. – Чернівці. – 1999.
14. Костомаров М. І.Мазепа. – М., 1992.
15. Літопис Самовидця. – К., 1971.
16. Матях В.М. Проблема державотворення в Україні XVII – XVIII ст. у вітчизняній історичній науці II пол. XIX – XX ст. // Український історичний журнал. – 1998. – № 3.
17. Мицик Ю. Козацька держава очима поляка// Київська старовина. – 1993. – № 4.
18. Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка (Запорізька Січ у західноєвропейських історико- літературних пам'ятках). – К., 1992.
19. Сас П.М. Історик українського козацтва О. Рігельман// Український історичний журнал. – 1991. – № 5.
20. Січинський В. Чужинці про Україну. – Л., 1991.
21. Толочко П. Україна: Русь в літописі Самовидця // Київська старовина. – 1992. – № 3.
22. Цибульський В.І. Деякі проблеми зовнішньополітичної діяльності уряду Б.Хмельницького у зарубіжній історіографії (1945 – 1990 рр.) // Український історичний журнал. – 1995. – № 4.
23. Цибульський В.І. Визвольна війна українського народу серед. XVII ст. у зарубіжній історіографії. – Рівне, 2000.
24. Чухліб Т.В. Богдан Хмельницький очима сучасників // Український історичний журнал. – 1995. – № 4.
25. Яворницький Д. Україно – руське козацтво перед судом історії (історіографія питання) // Україна. – 1991. – № 18.

**Змістовий модуль II. Розвиток історичних знань у XIX – початку
XXI століття (год.)**

ТЕМА 3. М. Грушевський – організатор української науки

1. Віхи життєвого шляху М. Грушевського.
2. Наукова та науково-організаційна діяльність у Галичині.
3. Наукові студії вченого у Наддніпрянській Україні.
4. Концепція української історії у праці “Історія України- Руси”.
5. Еміграційний період життя.
6. Діяльність М. Грушевського у радянський період.

Теми рефератів:

1. Суспільно-політична і громадська діяльність М. Грушевського.
Література до реферату: [1, 2, 13, 16, 17].
2. Наукові студії М. Грушевського у період національно-визвольних змагань українського народу 1917–1920 рр.
Література до реферату: [3, 7, 8, 11, 12, 16, 17].

Література:

1. Грушевський М.С. Автобіографія // Архіви України. – 1991. – № 1.
2. Видрін Д.Г. Михайло Грушевський – президент і вчений // Філосо. та соціол. думка. – 1991. – № 8.
3. Дашкевич Я. За науковим кермом (*Грушевський М.*) // Дзвін. – 1991. – № 9.
4. Дашкевич Я. Найвидатніший український історик // Слово і час. – 1991. – № 9. (*Грушевський М.*)
5. Заруба В. Михайло Грушевський та Дмитро Багалій // Березіль. – 1991. – № 9.
6. Історіографічні дослідження в Україні. – Вип. 12: Визначні постаті української історіографії XIX–XX ст. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003. – 529 с.
7. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
8. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
9. Коцур А. Ідея державності в історичній думці та суспільно – політичному житті України кінця XVIII – поч. XX ст. – Чернівці, 2000.

10. Масненко В. Історична думка та націотворення в Україні (кін. XIX - перша третина XX ст.). – К.; Черкаси, 2001. – 437 с.
11. Масненко В. Історичні концепції М. С. Грушевського та В. К. Липинського. – К.; Черкаси, 2000. – 283 с.
12. Копиленко О.Л. “Українська ідея” М. Грушевського: історія і сучасність. – К.: Либідь, 1991.
13. Кузьмінець О. Михайло Грушевський / Історія України в особах: XIX – XX ст. – К., 1995.
14. Марцінюк І. Концепція всевітньої історії М. Грушевського і сучасна українська історіографія // Вісник НАН України. – 1996. – № 1 – 2.
15. Пиріг Р. Я. Грушевськознавство: стан та перспективи розвитку // Український історичний журнал. – 1996. – № 5. – С. 50 – 71.
16. Пиріг Р.Я. М.С. Грушевський: між історією і політикою (1924 – 1934 рр.) // Український історичний журнал. – 1991. – № 4, № 5, № 7, № 8, № 9, № 10, № 11.
17. Пиріг Р.Я. Михайло Грушевський: сторінки біографії (1924 – 1934 рр.) // Архіви України. – 1991. – № 2.
18. Потульніцький В.А. Наукова діяльність М.С. Грушевського в еміграції (1919 – 1924 рр.) // Український історичний журнал. – 1992. – № 2.
19. Шаповал Ю. І. Загадка смерті Михайла Грушевського // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 83–98.

Тема 4. Державницький напрям в українській історіографії

1. Становлення державницького напрямку в Україні на поч. XX ст.
2. Державницькі ідеї в науковій діяльності В. Липинського.
3. Державницька концепція історії України С. Томашівського.
4. Творча спадщина істориків державницького напрямку першої половини XX ст.

Теми рефератів:

1. Життєвий шлях та громадсько-політична діяльність В. Липинського.
Література до реферату: [1, 2, 3, 6, 7, 10, 11].
2. Формування суспільно-політичних поглядів С. Томашівського.
Література до реферату: [4, 5, 6, 7].

Література

1. Босий В. В'ячеслав Липинський – Ідеолог української трудової

- монархії. – Торонто: Видання Українського Наукового Інституту ім. Липинського, 1951. – 159 с.
2. В'ячеслав Липинський: історико-політологічна спадщина і сучасна Україна / Матеріали міжнародної наукової конференції. Київ, 2-6 червня 1992. – Київ, Філадельфія. – 1994. – 284 с.
 3. Гирич І.Б. Лицар української державності: Нарис життя і діяльності Вячеслава Липинського // Архіви України. – 1992. – № 1 – 3.
 4. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
 5. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
 6. Коцур А. Ідея державності в історичній думці та суспільно – політичному житті України кінця XVIII – поч. XX ст. – Чернівці, 2000.
 7. Мала енциклопедія етнодержавознавства. – К., 1996.
 8. Масненко В. Історичні концепції М. С. Грушевського та В. К. Липинського. – К.; Черкаси, 2000. – 283 с.
 9. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Репринтне вид. 1942 р. – Львів – Кент – Острог, 2008. – 367 с.
 10. Осташко Т. С. Вячеслав Липинський: постать на тлі доби // Український історичний журнал. – 2007. – № 2.– С. 113–130.
 11. Пелецький Я. Вячеслав Липинський – засновник державницької школи в українській історіографії // Український історичний журнал. – 1992. – № 2.
 12. Потульницький В.А. Політична доктрина В. Липинського // Український історичний журнал. – 1992. – № 9.
 13. Потульницький В.А. Історія української політології (концепція державності в українській зарубіжній історико-політичній науці). – К., 1992.
 14. Чижевський Д.І. Вячеслав Липинський як філософ історії // Філософ. і соціол. думка. – 1991. – № 10.
 15. Шевчук В. В'ячеслав Липинський історик, політик та мислитель // Сучасність. – 1992. – № 6.

Тема 5. Розвиток національної історіографії в незалежній Українській державі

1. Вплив суспільно-політичних процесів другої пол. 80-х рр. – поч. 90 рр. XX ст. на розвиток історичних знань.

2. Методологічна переорієнтація пострадянських українських істориків та формування наукових інституцій у добу незалежності.
3. Співпраця вітчизняних істориків із міжнародними українознавчими осередками.
4. Пріоритетні напрями досліджень українських істориків поч. ХХІ ст.

Теми рефератів:

1. Інтелектуальна історія в царині сучасної національної історіографії.
Література до реферату: [1, 5, 8, 10, 11, 16].
2. Модерна проблематика вітчизняних історичних студій.
Література до реферату: [5, 8, 10, 11, 13, 14, 16].

Література

1. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. – Л., 1999.
2. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
3. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
4. Українські історики ХХ ст.: Бібліогр. Довід.– Вип. 2. – Ч.1. – К.; Л.: Ін-т історії України НАН України, 2003. – 396 с.
5. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми / За ред. Л. Зашкільняка. – Л., 2004.– 406 с.
6. Винар Л. Українське Історичне Товариство в контексті розвитку української історіографії / III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”. Луцьк, 17–19 травня 2006 р.: Доповіді та повідомлення: В 3-х т. – Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. 1. – С.11–18.
7. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія: Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. – Л.: ПАІС, 2007. – 312 с.
8. Зашкільняк Л. Інтелектуальна історія як дослідницький простір сучасної української історіографії / III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”. Луцьк, 17–19 травня 2006 р.: Доповіді та повідомлення: В 3-х т. – Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. 1. – С.104–108.
9. Ісаєвич Я. Д. Сторінки історії інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України // Український історичний журнал.

- 2002. – № 4. – С. 3 – 26..
10. Колесник І. Стиль історіографічного мислення як когнітивна свідомість // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. – К., 2006. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 41 – 68.
 11. Колесник І. Дніпропетровська історіографічна школа: спроба саморефлексії // Ейдос. – 2006. – № 2. – Ч. 1. – С. 381 – 404.
 12. Марцінюк І. Концепція всевітньої історії М. Грушевського і сучасна українська історіографія // Вісник НАН України. – 1996. – № 1 – 2.
 13. Ольшаницький Т. В. Науково-дослідному інституту козацтва – п'ять років // Український історичний журнал. – 2003. – № 1. – С. 150–156.
 14. Реєнт О.П., Лисенко О.Є. Видання Інституту історії України НАНУ // Український історичний журнал. – 1998. – № 1, № 2, № 3.
 15. Реєнт О. П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу // Український історичний журнал. – 1999. – № 3. – С. 3 – 23.
 16. Сучасна українська історіографія: Проблеми методології та термінології. Матеріали всеукраїнського науково-методологічного семінару (Київ, 17 червня 2004 р.).– К., 2005. – 108 с.
 17. Таран Л.В. Провідні тенденції світової історіографії в ХХ ст. та проблеми кризи сучасної української історичної науки // Український історичний журнал. – 1998. – № 5; 1999. – № 1.

Методичні рекомендації до відповіді на семінарському занятті.

1. Виділіть головне, стержневі проблеми теми.
2. Визначте коло ідейно-теоретичних положень, про які піде мова на семінарі, а також найбільш важливі конкретні факти для їх обґрунтування.
3. Заздалегідь визначте деякі актуальні питання теми, які вимагають поглибленого вивчення.
4. Приймайте активну участь у обговоренні питань.
5. Вчіться практично мислити, вчасно помічати і виправляти помилки та неточності колег.
6. Навчіться самостійно працювати з творами видатних істориків, документами і т.п.
7. Ведіть конспект, складайте тези, робіть помітки, записи.
8. Оволодівайте мистецтвом аргументованої дискусії, вмінням критично аналізувати виступи колег.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. Зародження та розвиток історичної думки до кін. XVIII ст. (год.)

Проведіть біоісторіографічне дослідження

1. Беринда Памво (1560 – 1632);
2. Вишенський Іван (прибл. 1550 – 1621);
3. Гізель Інокентій (1600 – 1683);
4. Граб'янка Григорій (др. пол. XVII – 1738);
5. Лукомський Стефан (1701 – 1779);
6. Кониський Георгій (1717 – 1795);
7. Копистенський Захарій (1585 – 1627);
8. Прокопович Феофан (1677 – 1736);
9. Рігельман Олександр (1720 – 1789);
10. Рубан Василь (1742 – 1795);
11. Симоновський Петро (1717 – 1809);
12. Смотрицький Мелетій (1572 – 1633);
13. Ханенко Микола (1691 – 1760);
14. Яворський Стефан (1658 – 1722);

Змістовий модуль II. Розвиток історичних знань у XIX – початку XXI століття (год.)

1. Апанович Олена (1919 – 1999);
2. Бантиш-Каменський Дмитро (1828 – 1850);
3. Бойко Іван (1899 – 1971);
4. Борщак Ілько (1892 – 1959);
5. Брайчевський Михайло (1924 – 2001);
6. Гермайзе Осип (1892 – 1958);
7. Голобуцький Володимир (1903 – 1993);
8. Гуслистий Кость (1902 – 1973);
9. Грушевський Михайло (1866 – 1934);
10. Джижора Іван (1880 – 1919);
11. Дядиченко Вадим (1909 – 1973);
12. Зубрицький Денис (1777 – 1862);
13. Ломиківський Василь (1778 – 1845);
14. Маркович Олександр (1790 – 1865);
15. Марченко Михайло (1902 – 1983);

16. Огієнко Іван (1882 – 1972);
17. Оглоблин Олександр (1899 – 1992);
18. Полянська-Василенко Наталія (1884 – 1977);
19. Касименко Олександр (1905 – 1971);
20. Компанієць Іван (1921 – 1975);
21. Кондуфор Юрій (1922 – 1997);
22. Кордуба Мирон (1876 – 1947);
23. Крип'якевич Іван (1886 – 1967);
24. Крупницький Борис (1894 – 1956);
25. Слабченко Михайло (1882 – 1952).

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Змістовий модуль I. Зародження та розвиток історичної думки до кін. XVIII ст. (год.)

Теми рефератів

1. „Повість минулих літ” – пам’ятка історії Київської Русі.
2. Зародження історичних знань на Русі в XI – XII ст.
3. Теоретичні засади та концепції походження держави – Київська Русь у працях дослідників XVIII ст.
4. Галицько-Волинська держава в мемуарних джерелах.
5. “Літопис Самовидця” – визначна пам’ятка історіографії та літератури XVII ст.
6. Історичні дослідження Григорія Грабянки.
7. Події національно – визвольної революції серед. XVII ст. у літописі Самійла Величка.
8. Історичні відомості про Україну в праці Г.Боплана “Опис України”.
9. Мемуарна література XVIII ст.
10. Місце історіографії у процесі історичного пізнання.
11. Проблеми ранньомодерної історії України у працях вітчизняних істориків.

Змістовий модуль II. Розвиток історичних знань у XIX – початку XXI століття (год.)

1. Внесок М.Костомарова в розвиток української історичної думки.
2. Історико-культурне значення наукової спадщини Д.Бантиш-Каменського.
3. Життєвий шлях та творча спадщина М.Максимовича.
4. Дослідження козацтва в історичній спадщині Д. Яворницького.
5. Світоглядно-методологічні основи наукової творчості М.Драгоманова.
6. Життєвий та творчий шлях В. Ляскоронського.
7. Наукова та громадська діяльність Д. Багалія.
8. Історіософські погляди М.Грушевського.
9. Історична школа М. Грушевського.
10. Грушевськознавство як галузь історичних знань.

11. Формування модерної концепції історії України в кінці XIX – поч. XX ст.
12. Ідеї державності в наукових дослідженнях В.Липинського
13. Внесок Д.Дорошенка в розвиток української історичної науки.
14. Український вільний університет – осередок українських науковців у Празі.
15. Внесок Д. Антоновича (1877 – 1945) у дослідження історії української культури.
16. “Історія України-Русі” М.Аркаса – перша україномовна науково-популярна праця з історії України.
17. Науково-дослідницька діяльність О.Гермайзе.
18. Світоглядно-методологічні основи наукової творчості М.Яворського.
19. Збагачення джерельної бази української історії вченими діаспори.
20. О. Оглоблин – видатний український історик XX ст.

Методичні вказівки щодо самостійної та індивідуальної роботи студентів

Самостійна робота – це позааудиторна робота студента, яка включає в себе:

- роботу з навчальною літературою, оригінальними текстами, нормативно – правовими документами та періодикою;
- виконання практичних завдань;
- написання рефератів;
- підготовка контрольних або курсових робіт;
- робота над конспектами лекцій та необхідною літературою;
- робота над конспектами лекцій та необхідною літературою.

Форми самостійної роботи:

1. Опрацювання лекційного матеріалу;
2. Конспектування навчальної літератури;
3. Конспектування наукової літератури;
4. Вивчення навчально-методичної літератури;
5. Розв’язання практичних завдань та виконання вправ;
6. Виконання індивідуальних завдань;
7. Підготовка рефератів та доповідей на конференції;
8. Підготовка до ділової гри.

Для допомоги студентам в організації самостійної роботи у даному методичному посібнику пропонується: програма курсу, яка дозволить визначити коло питань та проблем, з якими необхідно ознайомитися, вивчаючи даний курс; методичні поради по написанню реферату, що дозволять краще підготувати та написати індивідуальну письмову роботу з тієї або іншої проблеми курсу; тематика рефератів, яка подається до кожного семінару із зазначенням рекомендованої літератури; перелік запитань до заліку з даного курсу, яким завершується його вивчення; перелік основної та додаткової літератури.

Методичні поради по написанню реферату

Реферат (від латин. *referre* доповідати, повідомляти) – це коротке викладання основних положень вчення, наукової та навчальної проблеми у письмовому або усному вигляді. Реферат готується, як правило на основі аналізу декількох джерел інформації, зміст яких вільно і компактно викладається у доступній для розуміння формі.

Підготовлений у письмовому вигляді реферат оформляється розбірливим почерком (або друкується), відповідно з планом розробленим студентом самостійно. Його обсяг складає не менше 15 – 20 сторінок.

Вимоги до реферату. Реферат повинен мати характер самостійного дослідження запропонованої літератури. Текст реферату слід структурувати (виділити розділи, параграфи тощо); дається аналіз вивченої літератури та пропонується власна інтерпретація висновків та фактів, з якими ознайомився студент під час роботи над основними джерелами.

Реферат оформляється на окремих аркушах паперу формату А – 4 і з відповідною нумерацією сторінок. На початку роботи міститься план реферату, наприкінці – список використаної літератури.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Проблемні лекції, практичні заняття, письмовий контроль, контроль-колоквиум, самостійна робота з довідковою літературою, виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, участь у наукових конференціях.

10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою	90-100	80-89	70-79	60-69	50-59	31-41	0-30
Оцінка ECTS	A	B	C	D	E	FX	F
Оцінка за національною шкалою	відмінно	добре		задовільно		незадовільно з можливою повторного складання	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

1. Доброчинська В.А. Історіографія історії України. Навчально-методичний посібник. – Рівне : РДГУ, 2002. – 42 с.

12. СТРУКТУРА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Тема заняття	Відвідування лекцій	Відвідування семінарських занять	Відповіді на теоретичні питання	Участь у дискусіях на семінарських заняттях	Самостійна робота	Індивідуальні завдання
Лекція 1.	1					
Лекція 2.	1					
Лекція 3.	1					
Лекція 4.	1					
Лекція 5.	1					
Семінар 1.		1	5	5		
Семінар 2.		1	5	5		
Всього модуль 1	5	2	10	10	10	10
Лекція 6.	1					
Лекція 7.	1					
Лекція 8.	1					
Лекція 9.	1					
Лекція 10.	1					
Семінар 3.		1	5	5		
Семінар 4.		1	5	5		
Семінар 5.		1	5			
Всього модуль 2	5	3	15	10	10	10
Всього за два модулі						

13. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ

1. Предмет і завдання історіографії історії України.
2. Історіографія початку формування людських цивілізацій на території України.
3. Найдавніші державні утворення на українських землях в історичних дослідженнях.
4. Історіографія проблеми походження та стародавньої історії слов'ян.
5. Питання зародження історичних знань на Русі в XI – XII ст.
6. Літописи XI – XII ст. та їх місце в історіографії.
7. Проблема виникнення Київської Русі в історичних дослідженнях.
8. Дискусії навколо питань державно – політичного розвитку Київської Русі.
9. Західноруські літописи XIV – XVI ст. Українські літописи кінця XVI – поч. XVII ст.
10. Литовсько-польська доба в наукових працях.
11. Козацькі літописи та їх місце в історіографії.
12. Історіографія Визвольної війни середини XVII ст. і складання державності українського народу.
13. Українська історіографія XVII ст.
14. Історична думка в Україні I пол. XIX ст.
15. “Історія Русів” та її місце в історіографії.
16. Історична спадщина Д.Бантиш-Каменського, М.Маркевича, М.Максимовича, Т.Шевченка, М.Костомарова.
17. Розвиток української історіографії II пол. XIX ст.
18. Історична спадщина В.Антоновича, О.Лазаревського, О.Єфименко, Д.Багалія, М.Драгоманова.
19. Розвиток історичних знань на поч. XX ст.
20. Історична спадщина М.Грушевського.
21. Історіографія історії України тоталітарної доби.
22. Сучасний стан історичної науки в Україні.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Алексєєв Ю.М. Теоретичні проблеми вітчизняної історії, історіографії та джерелознавства. – К., 1993.
2. Багалій Д. І. Автобіографія. 50 літ на стороні української культури. – Х.: Прапор, 2002. – 192 с.
3. Величко С. Літопис. – К., 1991.
4. Винар Л., Атаманенко А. Українське Історичне Товариство: сорок років діяльності (1965-2005). – Нью-Йорк – Острог, 2006. – 117 с.
5. Вінтоняк О. Україна в описах західноєвропейських подорожників II пол. XVIII ст. – Львів – Мюнхен, 1995.
6. Грабянка Г. Літопис. – К., 1991.
7. Дорошенко Д. Огляд української історіографії. – К., 1994.
8. Історіографічні дослідження в Українській РСР. – К.: Наук. думка, 1968. – 272 с.
9. Історіографічні дослідження в Україні. – Вип. 12: Визначні постаті української історіографії XIX–XX ст. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003. – 529 с.
10. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. – Л., 1999.
11. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій. – К.: Генеза. – 2004. – 480 с.
12. Колесник І. І. Українська історіографія (XVIII – початок XX століття). – К.: Генеза, 2000. – 256 с.
13. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999.
14. Коцур А. Ідея державності в історичній думці та суспільно – політичному житті України кінця XVIII – поч. XX ст. – Чернівці, 2000.
15. Кравченко В.В. Українська історіографія епохи національного Відродження (друга половина XVIII – сер. XIX ст.). – Харків, 1996.
16. Марченко І. Українська історіографія з давніх часів до середини XIX ст. – К., 1959.
17. Марков П.Г. Максимович М.О. – видатний історик XIX ст. – К., 1973.
18. Масненко В. Історична думка та націотворення в Україні (кін. XIX - перша третина XX ст.). – К.; Черкаси, 2001. – 437 с.

19. Масненко В. Історичні концепції М. С. Грушевського та В. К. Липинського. – К.; Черкаси, 2000. – 283 с.
20. Матеріяли до історії Українського Історичного Товариства. – Нью-Йорк; Острог: Українське Історичне Товариство Національний університет „Острозька академія”, Інститут дослідження української діаспори, 2006. – 384 с.
21. Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка (Запорізька Січ у західноєвропейських історико – літературних пам’ятках). – К., 1992.
22. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Репринтне вид. 1942 р. – Львів – Кент – Острог, 2008. – 367 с.
23. Оглоблин О. Думки про сучасну українську советську історіографію – Нью Йорк: ООЧСУ, 1963. – 87 с.
24. Санцевич А. В. Проблеми історії України післявоєнного періоду в радянській історіографії. – К.: Наук. думка, 1967. – 251 с.
25. Січинський В. Чужинці про Україну. – Л., 1991.
26. Смолій В. А. Микола Костомаров: Віхи життя і творчості: Енцикл. Довід. / В. А. Смолій, Ю. А. Пінчук, О. В. Ясь. – К.: Вища шк., 2005. – 544 с.
27. Стельмах С. Історична думка в Україні ХІХ – початку ХХ століття. – К., 1997.
28. Українські історики ХХ ст.: Бібліогр. Довід.– Вип. 2.– Ч.1.– К.; Л.: Ін-т історії України НАН України, 2003.– 396 с.
29. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми / За ред. Л. Зашкільняка. – Л., 2004.– 406 с.
30. Яремчик В. Призабуті постаті української історіографії ХХ століття. Біоісторіографічні нариси. – Острог, 2002. – 165 с.

Додаткова

31. Абросимова С. В. Енциклопедист козаччини (*Д. І. Яворницький*) // Український історичний журнал. – 2005. – № 4. – С. 4–46.
32. Антонович В. Б. Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори. – К.: Либідь, 1995. – 813 с.
33. Апанович О. М. Бібліографічний покажчик (до 80-річчя від дня народження і 55 річчя наукової діяльності) / Упор. С. Даневич. – К.: Вид-во ім. Олени Теліги, 1999. – 79 с.
34. Атаманенко А. Образ української зарубіжної історіографії // Ейдос. – 2006. – № 2. – С. 255 – 284.

35. Бібліографічний покажчик творів Миколи Івановича Костомарова. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003. – 195 с.
36. Богдашина О. М. Слобідський літописець історії України Д. І. Багалій // Український історичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 88 – 112.
37. Босий В. В'ячеслав Липинський – Ідеолог української трудової монархії. – Торонто: Видання Українського Наукового Інституту ім. Липинського, 1951. – 159 с.
38. Верба І. Михайло Грушевський: роки заслання (1914–1917) // Український історичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 8–22.
39. Верба І. В. Н. Д. Полянська-Василенко: сторінки життєвого та творчого шляху // Український історичний журнал. – 1993. – № 7-8. – С. 70–85.
40. Видрін Д.Г. Михайло Грушевський – президент і вчений // Філософ. та соціол. думка. – 1991. – № 8.
41. Вирський Д. Ранньомодерна історіографія України: проблеми репрезентації // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. – К., 2006. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 225 – 235.
42. Винар Любомир. Українське історичне товариство з перспективи 35 років (1965 – 2000) // Український історичний журнал. – 2001. – № 1. – С. 122 – 134.
43. Винар Л. Українське Історичне Товариство в контексті розвитку української історіографії / III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”. Луцьк, 17–19 травня 2006 р.: Доповіді та повідомлення: В 3-х т. – Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. 1. – С.11–18.
44. Віднянський С. В. Заснування та діяльність Українського вільного університету – першої української високої школи за кордоном (1921-1945) // Український історичний журнал. – 1994. – № 4. – С. 41–54; № 5. – С. 48–61.
45. Водотика С.Г., Кондрашов В.Ф. О.Ю. Гермайзе // Український історичний журнал. – 1992. – № 12.
46. В'ячеслав Липинський: історико-політологічна спадщина і сучасна Україна / Матеріали міжнародної наукової конференції. Київ, 2-6 червня 1992. – Київ, Філадельфія. – 1994.– 284 с.
47. Галаган В. Олександра Єфименко / Історія України в особах: XIX – XX ст. – К., 1995.

48. Герасименко Н. О. До історії дворянства роду Лазаревських // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 199–206.
49. Гермайзе О.М. П. Драгоманов в українській історіографії // Філософ. та соціол. думка. – 1991. – № 9.
50. Гирич І.Б. Лицар української державності: Нарис життя і діяльності Вячеслава Липинського // Архіви України. – 1992. – № 1 – 3.
51. Голобуцький В.О. Проблема козацтва в українській та іноземній історіографії XVI – I пол. XVIII ст. // Український історичний журнал. – 1960. – № 1.
52. Горський А.А. Ще раз про роль норманів у формуванні Київської Русі // Український історичний журнал. – 1994. – № 1.
53. Грицак Я.Й. Формування модерної української нації: історіографія та історіософія проблеми. – К., 1996.
54. Грушевський М.С. Автобіографія // Архіви України. – 1991. – № 1.
55. Гурбик А.О. Виникнення Запорізької Січі (хронологічний та територіальний аспекти проблеми) // Український історичний журнал. – 1999. – № 6.
56. Дашкевич Я. За науковим кермом (Грушевський М.) // Дзвін. – 1991. – № 9.
57. Дашкевич Я. Найвидатніший український історик // Слово і час. – 1991. – № 9. (Грушевський М.)
58. Депенчук Л. Г., Лук М. І. Історіософія та соціальна філософія Михайла Драгоманова. – К., 1999. – 207 с.
59. Дмитрієнко М. Ф. 80-річчя від дня народження О. М. Апанович // Український історичний журнал. – 1999. – № 5. – С. 71 – 86.
60. Жуковський А. Гетьман Іван Мазепа в оцінці Михайла Грушевського // Український історичний журнал. – 1998. – № 6.
61. Заруба В. Михайло Грушевський та Дмитро Багалій // Березіль. – 1991. – № 9.
62. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія: Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. – Л.: ПАІС, 2007. – 312 с.
63. Зашкільняк Л. Інтелектуальна історія як дослідницький простір сучасної української історіографії / III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”. Луцьк, 17–19 травня 2006 р.: Доповіді та повідомлення: В 3-х т. – Луцьк: РВВ „Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. 1. – С.104–108.

64. Іваненко А. Дмитро Яворницький / Історія України в особах: ХІХ – ХХ ст. – К., 1995.
65. Іванова-Іванченко Р. Драгоманов // Людина і світ. – 1991. – № 9.
66. Ісаєвич Я. Д. Сторінки історії інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України // Український історичний журнал. – 2002. – № 4. – С. 3 – 26..
67. Капітан Л.І. Польсько-литовська доба на сторінках “Українського історичного журналу (1985 – 2000)” // Український історичний журнал. – 2000. – № 3.
68. Касьянов Г. В. Академік М. І Яворський : доля вченого // Український історичний журнал. – 1990. – № 8.
69. Киян О. І. Ідейно-політичні та методологічні позиції київської історичної школи Володимира Антоновича // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 159–174.
70. Киян О.І. Пантелеймон Куліш / Історія України в особах: ХІХ – ХХ ст. – К., 1995.
71. Киян О.І. Життєвий та творчий шлях В.Б. Антоновича // Український історичний журнал. – 1991. – № 2.
72. Киян О.І. Співробітництво М.І. Костомарова в історичних журналах пореформеної Росії // Український історичний журнал. – 1990. – № 4.
73. Ковальський М.П. Дмитро Іванович Яворницький – дослідник історії запорізького козацтва // Історія запорізького козацтва: сучасний стан та проблеми дослідження. – Дніпропетровськ, 1990.
74. Ковальський М., Пасічник І. Слово про історика // Мезько-Оглоблин О. Люди Старої України.– Острог-Нью Йорк, 2000. – С.12 – 21.
75. Колесник І. І. Федір Шевченко: інтелектуальна генеалогія українського радянського історика // Український історичний журнал. – 2005. – № 2. – С. 178–192.
76. Колесник І. Стиль історіографічного мислення як когнітивна свідомість // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. – К., 2006. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 41 – 68.
77. Колесник І. Дніпропетровська історіографічна школа: спроба саморефлексії // Ейдос. – 2006. – № 2. – Ч. 1. – С. 381 – 404.
78. Коляда І. А. Козацький романтик Д. І. Яворницький // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 157–165.

79. Кониський Г. Історія Русів. – К., 1991.
80. Копиленко О.Л. “Українська ідея” М. Грушевського: історія і сучасність. – К.: Либідь, 1991.
81. Копилов С. А. М. Бантиш-Каменський як історик Польщі // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: Зб. наук. праць. – Рівне: РДГУ, 2003. – Вип. 3. – С.234 – 238.
82. Корчмарик Б.Ф. Основні завдання української історіографії // Мандрівець. – 1995. – № 1. – С. 39 – 44.
83. Котляр М.Ф. Деякі дискусійні проблеми історії Київської Русі // Український історичний журнал. – 1988. – № 5.
84. Кравченко В. Д.М. Бантиш – Каменській // УІЖ. – 1990. – № 9.
85. Краснодемська І. Мазепіана в дослідженнях вчених української діаспори ХХ ст. // Українознавство. – 2002. – № 4. – С. 217 – 219.
86. Кузьмінець О. Михайло Грушевський / Історія України в особах: ХІХ – ХХ ст. – К., 1995.
87. Літопис Руський. – К., 1990.
88. Літопис Самовидця. – К.: Наук. думка, 1971. – 204 с.
89. Марушевич А. Велич нашого енциклопедиста. (М.О. Максимович) // Педагогічна газета. – 1998. – № 7 (49).
90. Марцінюк І. Концепція всесвітньої історії М. Грушевського і сучасна українська історіографія // Вісник НАН України. – 1996. – № 1 – 2.
91. Матях В.М. Проблема державотворення в Україні ХVІІ – ХVІІІ ст. у вітчизняній історичній науці ІІ пол. ХІХ – поч. ХХ ст. // Український історичний журнал. – 1998. – № 3.
92. Мицик Ю. Козацька держава очима поляка // Київська старовина. – 1993. – № 4.
93. Ольшаницький Т. В. Науково-дослідному інституту козацтва – п’ять років // Український історичний журнал. – 2003. – № 1. – С. 150–156.
94. Осташко Т. С. Вячеслав Липинський: постать на тлі доби // Український історичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 113–130.
95. Палієнко М. Григорій Полетика / Історія України в особах: ІХ – ХVІІІ ст. – К., 1993.
96. Перегуда Є. Михайло Драгоманов / Історія України в особах: ХІХ – ХХ ст. – К., 1995.

97. Пелецький Я. Вячеслав Липинський – засновник державницької школи в українській історіографії // Український історичний журнал. – 1992. – № 2.
98. Пироженко Л. Д. І. Дорошенко – історик, педагог, громадський діяч // Історія в школах України. – 2000. – № 4.
99. Пиріг Р. Я. Грушевськознавство: стан та перспективи розвитку // Український історичний журнал. – 1996. – № 5. – С. 50 – 71.
100. Пиріг Р.Я. М.С. Грушевський: між історією і політикою (1924 – 1934 рр.) // Український історичний журнал. – 1991. – № 4, № 5, № 7, № 8, № 9, № 10, № 11.
101. Пиріг Р.Я. Михайло Грушевський: сторінки біографії (1924 – 1934 рр.) // Архіви України. – 1991. – № 2.
102. Пінчук Ю. А. Микола Іванович Костомаров. – К., 1992.– 231 с.
103. Пінчук Ю. А. До оцінки наукової і громадської діяльності М. І Костомарова // Український історичний журнал. – 1992. – № 3.
104. Пінчук Ю. Микола Костомаров: людина, вчений, громадський діяч (до 190-річчя народження) // Історичний журнал. – 2007.– № 1.– С. 3–16.
105. Пінчук Ю. Ідеолог Кирило – Мефодіївського братства (*М.І. Костомаров*) // Київська старовина. – 1992. – № 5.
106. Пінчук Ю.А. Исторические взгляды Костомарова. – К., 1984.
107. Пінчук Ю.А. М.І. Костомаров у Києві 1844 – 1847 рр. // Український історичний журнал. – 1992. – № 5.
108. Пінчук Ю. Київський період творчості М. І. Костомарова: до проблеми самосвідомості історика // Ейдос. – 2006. – № 2. – С. 344 – 352.
109. Повесть врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком). – К.: Рад. письменник, 1990. – 558 с.
110. Пономаренко Н., Сергієнко Г. Михайло Максимович / Історія України в особах: ХІХ – ХХ ст. – К., 1995.
111. Потульницький В.А. Наукова діяльність М.С. Грушевського в еміграції (1919 – 1924 рр.) // Український історичний журнал. – 1992. – № 2.
112. Потульницький В.А. Політична доктрина В. Липинського // Український історичний журнал. – 1992. – № 9.
113. Потульницький В.А. Історія української політології (концепція державності в українській зарубіжній історико-політичній науці. – К., 1992.

114. Погрібний А. Працює для добра, розвою (*Т. Гунчак*) // Трибуна. – 1991. – № 9.
115. Реєнт О.П. Деякі проблеми історії України XIX – поч. XX ст.: стан і перспективи наукової розробки // Український історичний журнал. – 2000. – № 2.
116. Реєнт О.П., Лисенко О.Є. Видання Інституту історії України НАНу // Український історичний журнал. – 1998. – № 1, № 2, № 3.
117. Реєнт О. П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу // Український історичний журнал. – 1999. – № 3. – С. 3 – 23.
118. Санцевич А. В. Погляди М. І Яворського на історію України // Український історичний журнал. – 1993. – № 3.
119. Сарбей В. Г., Крюков А. В. І.І. Срезневський – історик України (до 175-річчя з дня народження) // Український історичний журнал. – 1987. – № 6.
120. Сарбей В.Г. Праця Я. Марковича “Записки о Малороссии, ее жителях и произведениях” // Український історичний журнал. – 1999. – № 1 – 2.
121. Сарбей В.Г., Кравченко В.В. Академік АН УРСР Д.І. Багалій // Український історичний журнал. – 1982. – № 11.
122. Сарбей В.Г. М.М. Аркас і його “Історія України – Русі” // Український історичний журнал. – 1990. – № 7.
123. Сарбей В.Г. До поглядів М.П. Драгоманова на національне питання // Український історичний журнал. – 1991. – № 9.
124. Сас П.М. Історик українського козацтва О. Рігельман // Український історичний журнал. – 1991. – № 5.
125. Селецький А.В. З безодні перекручень й забуття: доля академіка Матвія Яворського // Трибуна. – 1991. – № 7.
126. Ситник О.М. Василь Григорович Ляскоронський // Український історичний журнал. – 1990. – № 2.
127. Сучасна українська історіографія: Проблеми методології та термінології. Матеріали всеукраїнського науково-методологічного семінару (Київ, 17 червня 2004 р.).– К., 2005. – 108 с.
128. Таран Л.В. Провідні тенденції світової історіографії в XX ст. та проблеми кризи сучасної української історичної науки // Український історичний журнал. – 1998. – № 5; 1999. – № 1.
129. Толочко П. Україна: Русь в літописі Самовидця // Київська старовина. – 1992. – № 3.

130. Голочко П. Видатний історик України і Росії (*М.І. Костомаров*) // Київська старовина. – 1992. – № 5.
131. Тучанський П.Л. Національні погляди Драгоманова // Філософ. та соціол. думка. – 1991. – № 9.
132. Хорунжий Ю. Півтора ста літ родини Лазаревських // Дніпро. – 1991. – № 6.
133. Цибульський В.І. Деякі проблеми зовнішньополітичної діяльності уряду Б. Хмельницького у зарубіжній історіографії (1945 – 1990 рр.) // Український історичний журнал. – 1995. – № 4.
134. Цибульський В. Визвольна війна українського народу серед XVII ст. у зарубіжній історіографії. – Рівне, 2000.
135. Чижевський Д.І. Вячеслав Липинський як філософ історії // Філософ. і соціол. думка. – 1991. – № 10.
136. Шаповал Ю. І. Загадка смерті Михайла Грушевського // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 83–98.
137. Швайба Н. Історіографічні дослідження Н. Д. Полонської-Василенко з історії Запорозького козацтва XVIII ст. // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 73–81.
138. Шевчук В. В'ячеслав Липинський історик, політик та мислитель // Сучасність. – 1992. – № 6.
139. Швидько Г.К. О.М. Лазаревський // Український історичний журнал. – 1984. – № 6.
140. Штрихи до наукового портрета Михайла Драгоманова / АН України; Ін-т літератури ім. Т.Г. Шевченка: Відп. ред. Р.С. Міщук. – К.: Наук. думка, 1991.
141. Яворницький Д. Україно-руське козацтво перед судом історії (історіографія питання) // Україна. – 1991. – № 18
142. Ясь О. В. Дослідницький інструментарій та інтелектуальні засади „Истории Малоросии” Миколи Маркевича // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 27–42.
143. Ясь О. В. Історія як сюжет. Представник образу Богдана Хмельницького в однойменній монографії М. І. Костомарова // Український історичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 89–106.

Навчально-методичне видання

Валентина Анатоліївна Доброчинська

ІСТОРИОГРАФІЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Навчально-методичний посібник для студентів історичних
спеціальностей
(за вимогами кредитно-модульної системи)

Комп'ютерний набір: Доброчинська В. А.

Верстка та друк: Третяк О. Ю.

Підписано до друку 15.12.2008 р. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура “Times New Roman”. Друк різнограф. Обсяг 1,95 ум. друк.
арк. Наклад 300. Зам. №226/2.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,
тел. 26-48-83

